

مریم احمدی شیروان | بعضی خاطره‌ها با یک روضه زنده می‌مانند؛ با صدای آرام مداحی در خانه، اشک‌هایی که بی‌اختیار سرازیر می‌شوند و جمع کوچکی که هر سال در روزهای فاطمیه دور هم جمع می‌شوند. این لحظه‌ها برای خیلی از خانواده‌ها بخشی از زندگی و باور دینی است؛ فرصتی برای نزدیک‌تر شدن به اهل‌بیت(ع)وزنده نگه داشتن یاد آن‌ها. اما گاهی میان شنیدن و دانستن فاصله‌ای می‌ماند؛ فاصله‌ای که شاید در شلوغی زندگی روزمره کمتر به چشم بیاید، اما پرسش‌های نسل تازه آن را پررنگ‌تر می‌کند. چطور می‌توان این پیوند عاطفی را عمیق‌تر و مجالس خانگی و هیئت‌ها را به فرصتی برای شناخت بیشتر تبدیل کرد؟

در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر علیرضا روزبهرانی؛ مدیر گروه فرقه‌شناسی مرکز تخصصی کلام و فرق حوزه علمیه قم، عضو اندیشکده پندار در حوزه فرق و ادیان و مدرس مباحث فرقه‌شناسی، به این پرسش و نسبت میان محبت، معرفت و پاسداشت معارف فاطمی پرداخته‌ایم.

در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر علیرضا روزبهرانی؛ مدیر گروه فرقه‌شناسی مرکز تخصصی کلام و فرق حوزه علمیه قم، عضو اندیشکده پندار در حوزه فرق و ادیان و مدرس مباحث فرقه‌شناسی، به این پرسش و نسبت میان محبت، معرفت و پاسداشت معارف فاطمی پرداخته‌ایم.

■ **روضه‌های خانگی؛ فرصتی برای آموزش معارف فاطمی**
حجت‌الاسلام والمسلمین روزبهرانی با اشاره به توجه حضرت زهرا(س) به پاسخ‌گویی به پرسش‌های دینی مردم، این سیره را الگویی برای مجالس مذهبی امروز می‌داند و می‌گوید: حضرت زهرا(س) برای پاسخ دادن به پرسش‌های شرعی و اعتقادی افراد اهمیت زیادی قائل بودند. در روایتی، فردی برای پرسیدن مسئله‌ای چند بار به محضر ایشان مراجعه و از تکرار پرسش خود احساس شرمندگی می‌کند؛ اما برخورد حضرت نشان می‌دهد پاسخ‌گویی به نیازهای دینی مردم، کاری ارزشمند و مهم است. این موضوع نشان می‌دهد توجه به پرسش‌های مردم و برطرف کردن نیازهای اعتقادی آنان، در سیره حضرت جایگاه ویژه‌ای داشته است.

ایشان با پیونددادن این سیره به ظرفیت‌روضه‌های خانگی، تأکیدمی‌کنند:امروزهم در جلسات خانگی ومجالس‌ای کهبه مناسبت‌های مذهبی برگزار می‌شوند، فرصت‌های خوبی برای آشنایی مردم با تاریخ اسلام وموضوعات دینی وجود دارد؛ اما به اندازه علاقه‌ای که برای شنیدن ذکر مصیبت دیده‌می‌شود، از این مجالس برای آموزش معارف استفاده نمی‌کنیم. در حالی‌که می‌توان این ظرفیت‌را جدی‌تر گرفت وبرای آن برنامه‌ریزی کرد. مجالس عزاداری، در کنار زنده‌نگه داشتن یاد و مصائب‌اهل‌بیت(ع)، می‌توانند زمینه‌ای برای پاسخ‌گویی‌به‌پرسش‌های شرعی‌واعتمادی‌وآشنایی‌بیشتر با معارف دینی باشند.

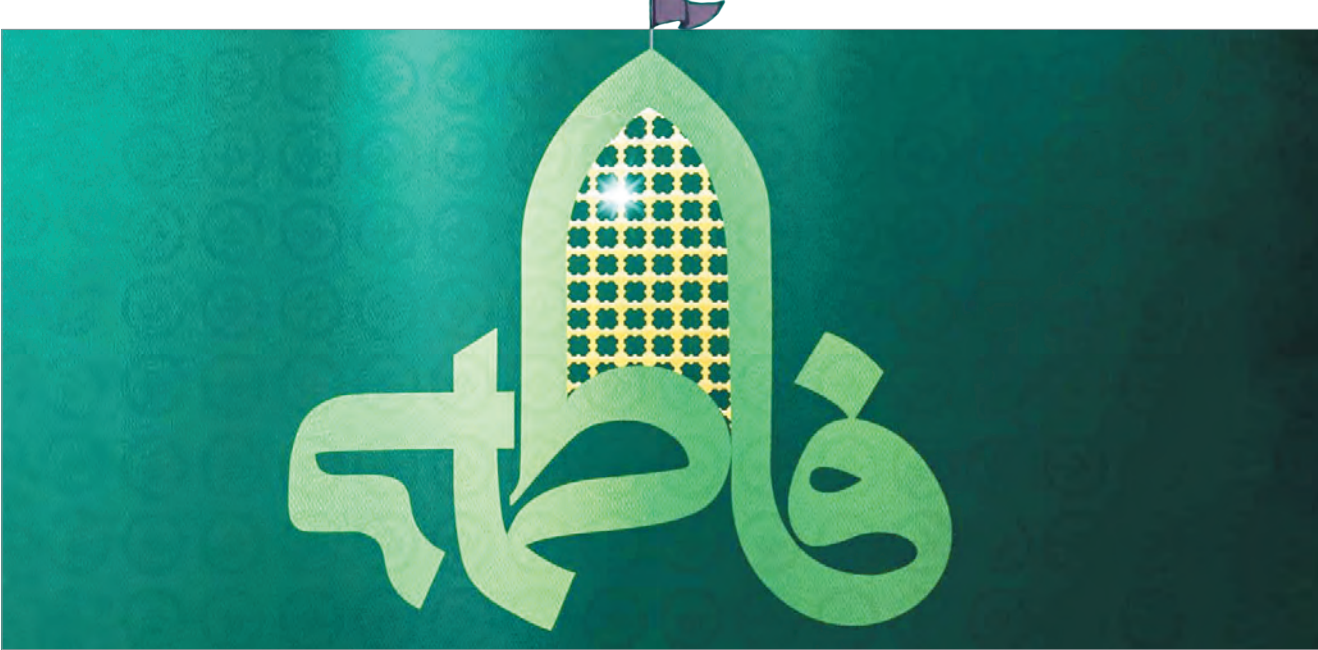
■ **از احکام و اعتقادات تا تاریخ اهل‌بیت(ع)**

مدیر گروه فرقه‌شناسی مرکز تخصصی کلام و فرق حوزه علمیه قم برای توضیح چگونگی استفاده از این ظرفیت، به شیوه‌عالمان گذشته در منبرهای دینی اشاره می‌کند و می‌گوید: علمای بزرگوار گذشته وقتی برای سخنرانی به مسجد می‌رفتند، معمولاً ابتدا یک مسئله و حکم شرعی را مطرح می‌کردند، بعد به‌سراغ مسائل اعتقادی مانند توحید، نبوت، امامت، معاد و عدل می‌رفتند و در ادامه، مباحثی از تاریخ اسلام و زندگی ائمه اطهار(ع) را بیان می‌کردند. به این ترتیب، با موعظه و گفت‌وگو، اخلاق، احکام و اعتقادات که شاکله دین را تشکیل می‌دهند، برای مردم تبیین می‌کردند. می‌توان از این شیوه در مجالس امروز نیز استفاده کرد و در کنار ذکر مصیبت، بخشی از برنامه را به آموزش معارف اختصاص داد.

ایشان با اشاره به فاصله میان امکانات امروز ومیزان آگاهی دینی، ضرورت برنامه‌ریزی برای آموزش را یادآور می‌شود: در گذشته ابزارهای انتقال دانش محدودتر بود ومشکلات بیشتری وجود داشت، اما با وجود این، گاهی دین‌داری مردم استحکام بیشتری داشت. امروز ابزارها و منابع در

چرا مجالس فاطمیه می‌توانند به فرصتی برای یادگیری معارف دینی تبدیل شوند؟

روضه‌ای برای محبت، فرصتی برای شناخت

را ادامه‌دهنده مسیر اسلام می‌داند اما درباره مسئله انتظار، دیدگاه متفاوتی دارد و انتظار به معنایی که در باور شیعه مطرح است، در این جریان جایگاه متفاوتی دارد. از سوی دیگر، یکی از ویژگی‌های ادیان الهی در طول تاریخ، مبارزه با طاغوت بوده و پیامبران بزرگ الهی با طاغوت‌های زمان خود مقابله کرده‌اند. این در حالی است که بهاییت در دوره‌هایی از حمایت امپراتوری روسیه و بریتانیا برخوردار بوده و این حمایت‌ها در ادامه تاریخ نیز در قالب حمایت آمریکاوبرخی نهادهای اروپایی از این جریان ادامه یافته‌است. اگر بهاییت خود را ادامه‌دهنده ادیان الهی و اسلام می‌داند، باید نسبت این ادعا را با اصل ظلم‌ستیزی و مقابله با طاغوت در ادیان بررسی کرد؛ چراکه این دوموضوع با یکدیگر سازگاری ندارند. این پژوهشگر دینی با تأکید بر اینکه مجالس فاطمیه نباید به عرصه طرح مکرر نام فرقه‌ها تبدیل شوند، یادآور می‌شود: لازم نیست مجالس فاطمیه و جلسات مذهبی را با طرح نام فرقه‌ها و بحث‌های حاشیه‌ای درگیر کنیم. اگر مفاهیم دینی را درست و دقیق منتقل کنیم، مخاطب می‌تواند با شناخت مبانی اعتقادی، ادعاهای مختلف را ارزیابی کند و تفاوت‌ها را بشناسد. مهم این است که مسئله را درست ببینیم و ابعاد آن را بشناسیم؛ همان‌طور که در بررسی سیره حضرت زهرا(س) نیز باید به موضوع اصلی توجه کنیم و از آن فراتر نرویم. تبیین درست معارف اهل‌بیت(ع) و اصول اعتقادی، خود زمینه‌ای برای شناخت انحراف‌ها و تشخیص تفاوت میان آموزه‌های اصیل دینی و ادعاهای جریان‌های دیگر فراهم می‌کند.

■ **آموختن؛ لازمه عمل آگاهانه**

این استاد حوزه، یادگیری را توصیه‌ای اساسی برای جوانان و همه کسانی می‌داند که در عرصه فعالیت‌های دینی حضور دارند و می‌گوید: توصیه من این است که تا حد ممکن بیاموزند. هیچ چیزی به اندازه آموختن نمی‌تواند انسان را به‌رستگاری و صلاح نزدیک کند. قرآن کریم می‌فرماید: «قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ؟»؛ آیا کسانی که می‌دانند با کسانی که نمی‌دانند برابرند؟ همچنین در آیه یازدهم سوره مجادله بر جایگاه اهل ایمان و علم تأکید شده است: «يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ». بنابراین، باید برای یادگیری وقت گذاشت و پس از آموختن، وارد عمل شد. یکی از مشکلات این است که برخی افراد بدون آموزش کافی وارد فعالیت می‌شوند و همین مسئله می‌تواند به بروز خطا ومشکل بینجامد.

حجت‌الاسلام روزبهرانی در پایان با اشاره به ظرفیت ایام فاطمیه برای تعمیق معارف دینی می‌گوید: بازخوانی سیره حضرت زهرا(س) فرصتی است تا در کنار بیان مصائب و فضائل ایشان، به اهمیت آگاهی‌و پاسخ‌گویی‌به پرسش‌های دینی مردم نیز توجه کنیم. همان‌طور که در سیره حضرت، رسیدگی به مسائل شرعی‌واعتمادی جایگاه ویژه‌ای داشت، امروز هم می‌توان از ظرفیت روضه‌های خانگی و هیئت‌ها برای آموزش معارف اهل‌بیت(ع) بهره گرفت. اگر در کنار حفظ فضای عزاداری وتقویت محبت، برای شناخت دقیق‌تر مسائل دینی برنامه‌ریزی کنیم، این مجالس می‌توانند به افزایش آگاهی مخاطبان، به‌ویژه جوانان کمک کنند وزمینه مواجهه سنجیده‌تر آنان با پرسش‌ها و شبهه‌های اعتقادی فراهم آورند.

■ **هیئت‌ها؛ فرصتی برای آگاهی‌بخشی به نسل جوان**

حجت‌الاسلام روزبهرانی با اشاره به توان هیئت‌ها در جذب جوانان، این ظرفیت را فرصتی مهم برای انتقال معارف دینی می‌داند و می‌گوید: هیئت‌ها به دلیل نوع فعالیت و ارتباطی که با جوانان برقرار می‌کنند، توان زیادی برای جذب این نسل دارند. امروز می‌بینیم که جوانان در بسیاری از موارد به هیئت‌ها توجه و حضور بیشتری دارند. این ویژگی، هیئت را به ظرفیتی مهم در حیات مذهبی تبدیل می‌کند؛ ظرفیتی که اگر به‌درستی از آن استفاده شود، می‌تواند در آشنایی نسل جوان با تاریخ اسلام و معارف اهل‌بیت(ع) نقش داشته باشد.

او با تأکید بر ضرورت آموزش مسئولان و فعالان هیئت‌ها،

دسترس‌تر شده‌اند، اما میان سطح اعتقادی افراد و دانشی که برای فهم ودفاع از باورهایشان نیاز دارند، فاصله‌ای دیده می‌شود. این مسئله نشان می‌دهد صرف دسترسی به اطلاعات کافی نیست و باید از فرصت‌هایی مانند جلسات خانگی ومجالس مذهبی برای آموزش استفاده کنیم. البته این کار به برنامه‌ریزی جدی‌تر ومنطقی‌تر نیاز دارد تا مطالب به‌صورت پراکنده و اتفاقی مطرح نشوند.

■ **روشنگری فاطمی؛ شناخت دقیق مسئله**

دکتر روزبهرانی در پاسخ به پرسشی درباره الگوی روشنگری حضرت زهرا(س) در جریان مسجد و خطبه فدکیه، شناخت دقیق ابعاد مسئله را مهم‌ترین اصل در مواجهه با شبهات می‌داند و تأکید می‌کند: در حوزه نقد فرقه‌ها، یکی از ضعف‌های مهم ما این است که گاهی مسئله را به‌درستی نمی‌شناسیم. در بررسی حوادث مربوط به حضرت زهرا(س) نیز باید توجه کنیم که ایشان با وجود مظلومیتی که در آن ماجراها محتمل شدند، بر موضوع اصلی متمرکز بودند و در همان چارچوب حرکت می‌کردند. برای فهم این روش، باید ابعاد مختلف مسئله را شناخت و بر اساس همان واقعیت‌ها به تبیین و روشنگری پرداخت؛ نه یک قدم بیشتر و نه یک قدم کمتر.

ایشان با تأکید بر اینکه نقد منصفانه بدون شناخت دقیق ممکن نیست، توضیح می‌دهد: در حوزه فرق و جریان‌های اعتقادی، اگر بتوانیم موضوع را درست برای مردم تبیین کنیم و ضرورت‌ها و ابعاد آن را دقیق بشناسیم، می‌توانیم در همان مسیری حرکت کنیم که از سیره ائمه اطهار(ع)، به‌ویژه حضرت زهرا(س) می‌آموزیم. مشکل عمده این است که گاهی مسئله را درست نمی‌بینیم و پیش از شناخت آن، درباره‌اش قضاوت می‌کنیم. برای مواجهه صحیح با شبهات، باید ابتدا ادعاها و مبانی یک جریان را بشناسیم و بعد درباره آن توضیح بدهیم. روشنگری مؤثر از شناخت درست آغاز می‌شود، نه از واکنش شتاب‌زده.

■ **فاطمیه و ضرورت شناخت مبانی اعتقادی**

حجت‌الاسلام والمسلمین روزبهرانی با اشاره به تفاوت دیدگاه بهاییت باباورهای اسلامی درباره انتظار ونیز ضرورت شناخت دقیق جریان‌های اعتقادی، می‌گوید: بهاییت خود

خبر

میزبانی از هزاران فرشته در آستان حریم رضوی

«پرواز پروانه‌ها»؛ آغاز جشن عبودیت هزاران دختر نوجوان در جوار امام رضا(ع)

حجت‌الاسلام والمسلمین علی پایاب، مدیر پایگاه‌های فرهنگی - تبلیغی حرم مطهر رضوی گفت: نام‌نویسی ویژه برنامه مذهبی و تربیتی «پرواز پروانه‌ها»، به عنوان بزرگ‌ترین آیین جشن تکلیف دختران در حرم مطهر رضوی کلید خورد. رویدادی که طی آن، هزاران دختر به سن تکلیف رسیده‌ا سراسر کشور، نخستین تجربه‌عبادی خود را در جوار بارگاه منور امام رضا(ع)، جشن می‌گیرند.

وی افزود: این برنامه معنوی از ۵ آبان ماه ۱۴۰۵ آغاز می‌شود و تا نیمه بهمن ماه و پیش از فرارسیدن ماه مبارک رمضان ادامه خواهد داشت و پس از آن نیز از فروردین ماه ۱۴۰۶ تا پایان سال تحصیلی استمرار می‌یابد.

■ **میزبانی روزانه از ۸۰۰ دختر به سن تکلیف رسیده**

حجت‌الاسلام والمسلمین پایاب اظهار کرد: این مراسم به صورت روزانه، هر صبح در رواق دارالمرحمة حرم مطهر برگزار می‌شود و اجرای آن با هماهنگی بخش کودک حرم مطهر رضوی صورت می‌گیرد. وی با اشاره به استقبال چشمگیر مخاطبان، افزود: به‌طور میانگین روزانه حدود ۸۰۰ دختر به سن تکلیف رسیده در این جشن حضور می‌یابند که بخشی از آنان دانش آموزان مدارس مشهد و شهرستان‌های خراسان رضوی وبخش دیگر، زائران انفرادی از سراسر کشور هستند.

مدیر پایگاه‌های فرهنگی - تبلیغی حرم مطهر رضوی در خصوص محتوای این مراسم، بیان کرد: اجرای گروه سرود، نمایش عروسکی، مسابقه‌های فرهنگی، قرأت عهده‌نامه با خداوند متعال و اقامه نماز جماعت تمرینی و نمادین، از مهم‌ترین بخش‌های این جشن به شمار می‌روند.

وی هدف اصلی برگزاری این مراسم را ایجاد خاطره‌ای شیرین و ماندگار از یکی از مهم‌ترین رویدادهای مذهبی زندگی دختران عنوان کرد تا آغاز مسیر بندگی آنان با خاطره‌ای معنوی در جوار بارگاه مطهر امام هشتم(ع) پیوند بخورد.

■ **میهمانی بر سر سفره حضرت رضا(ع)**

به گفته این مقام مسئول، با هماهنگی‌های صورت گرفته، دختران شرکت‌کننده، در روز جشن تکلیف خود میهمان سفره پربرکت حضرت رضا(ع) خواهند بود.

■ **زیارت اختصاصی روضه منوره**

وی گفت: همزمان با آغاز جشن تکلیف «پرواز پروانه‌ها» در حرم مطهر، مسیر اختصاصی برای زیارت روضه منوره ویژه دختران تازه‌مکلف این برنامه ایجاد شده تا این کودکان نخستین تجربه معنوی خود را با نظم، آرامش و تکریم بیشتر در بارگاه منور امام رضا(ع)، رقم بزنند.

■ **نحوه نام‌نویسی و راه‌های ارتباطی**

وی در خصوص نحوه نام‌نویسی در ویژه برنامه پرواز پروانه‌ها بیان کرد: مدارس سراسر کشور می‌توانند برای هماهنگی حضور دانش آموزان به سایت koodak.razaavi.ir مراجعه کنند. همچنین زائران گرمای برای هماهنگی و شرکت در مراسم «پرواز پروانه‌ها» می‌توانند با شماره تلفن ۰۲۱-۳۲۰۰۸۸۸ تماس حاصل کنند.

به همت سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی انجام شد

انتشار برگی از قرآن بزرگ بایسنخری کتابخانه رضوی در ابعاد نسخه اصلی

حجت‌الاسلام والمسلمین سیدجلال حسینی در این خصوص گفت: یک برگ از قرآن مشهور بایسنخری شامل بخش دوم آیه ۳۳ و ابتدای آیه ۳۴ سوره احزاب، در ادامه نهضت نشر تفایس رضوی، با ابعاد اصلی توسط این سازمان آماده‌سازی و چاپ شد. این برگ از جمله اوراق قرآن بایسنخری موجود در مخزن کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی است.

وی بیان کرد: برگ‌های موجود از این اثر نفیس، طی فرایندهای طولانی در سال‌های گذشته، مرمت و تصویربرداری شده‌بود. در سال ۱۳۹۴ نیز سازمان با همکاری کتابخانه و موزه ملی ملک ومؤسسه آفرینش‌های هنری آستان قدس رضوی، این قرآن را منتشر کرد.

رئیس سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی ادامه داد: البته با توجه به اینکه ابعاد اصل نسخه، ۱۰۵ در ۱۸۷ سانتیمتر بوده و دستگاه چاپ مورد نیاز برای انتشار آن برابر با اصل نسخه وجود نداشت، این اثر در ابعاد ۵۰ در ۸۰ سانتیمتر چاپ شد. وی اضافه کرد: با پیشرفت امکانات و کسب دستاوردی جدید در حوزه نشر قرآن کریم، اکنون برگی از آن با ابعاد اصلی منتشر شده است تا عظمت، هنر و تئور و حانی آن، زینت بخش آستان قدس رضوی باشد.

■ **ویژگی‌های قرآن بایسنخری**

حجت‌الاسلام والمسلمین حسینی در ادامه عنوان کرد: از جمله ویژگی‌های قرآن حاضر، عظمت اوراق و کتابت آن در دوره تیموریان، در حدود سال‌های ۸۲۷ تا ۸۳۷ هجری قمری است.

وی افزود: اوراق عظیم و یکپارچه این مصحف شریف بیانگر پیشرفت صنایع هنری در این دوره از تاریخ ایران اسلامی است. همچنین خط محقق از جلوه‌ای از کمال هنری نسخه‌پردازان ایرانی است. وی خاطرنشان کرد: قرآن حاضر در ابتدا روی رحل سنگی مزار تیمور گورکانی در شهر سمرقند قرار داشته و اکنون در دستگاه فیض آثار امام هشتم(ع) در کنار جلوه دیگری از خط بایسنخر میرزا (کتیبه مسجد گوهرشاد)، تاریخچه‌ای از تطور هنر، ارادت به ساحت امام رضا(ع) و مصونیت آثار تاریخی و هنری در پناه امام مهربانی‌ها را بازتاب می‌دهد.

گفتنی است، سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی در تداوم مسیر متعالی دستیابی به هدف مرجعیت علمی آستان قدس رضوی و انجام رسالت دیرین خود، مبنی بر معرفی میراث گرانبهای موجود در گنجینه رضوی و همچنین در راستای نهضت نشر تفایس این گنجینه، منتخبی از آثار خطی خود را به‌منظور ارائه هر چه بهتر و نزدیک‌تر به اثر اصل آن، تهیه و منتشر می‌کند.